

Kamenný jezdec z Madary

UNIKÁTNÍ MONUMENT RANĚ STŘEDOVĚKÉ EVROPY V BULHARSKU

Jen těžko by se mezi více než osmi sty památkami ze seznamu světového dědictví UNESCO hledala co do rozměru menší. Několikametrový starobylý reliéf však na vysokém skalním útesu přesto působí impozantně.

Madarský jezdec je tak slavný, že ho Bulhaři mají i na mincích. Ve stometrové skalní stěně vytesaný obrovský reliéf jezdce na koni, se psem v patách, právě probodává kopím lva. Obraz téměř v životní velikosti. Mezi památkami raně středověké Evropy nemá monument obdoby.

Vysoko ve skále

Vytesán byl do strmé skalní stěny ve výšce 23 m nad okolním terénem a musel být viditelný z velké dálky. Dnes je reliéf silně zvětřalý působením větru a deště a detaily vyobrazení doslova odvál čas. V době vzniku byl ovšem celý výjev okrášlen množstvím ozdob. Z těch zbyly jen nepatrné pozůstatky, a tak dílo ztratilo mnohé z někdejší působivosti.

Madarský masiv, ve kterém je plastika vytesána, se nachází na poloviční cestě mezi městem Ruse na Dunaji a Varnou, ležící na pobřeží Černého moře. Tato část východního Bulharska je krajem stolových hor. Vodní toky tu vyryly hluboká kaňonovitá údolí do původně souvislé tabule

FOTO: LUMÍR PECOLD

vápnných sedimentů třetihorního moře a vytvořily množství plochých hor ohraničených skalními srázy. Lidé tu od nejstarších dob využívali nepřístupnosti skalních pevností a archeologické nálezy dosvědčují, že už v prehistorických dobách se zde stávaly sídliště i svatyně.

V jeskyních se našly nástroje obyvatel z mladší doby ka-

menné i zbytky thrácké svatyně vodních víl. Našli se i zbytky po velké římské usedlosti. Pevnost Madara, zbudovaná na náhorní plošině, sehrála důležitou úlohu například při obraně Plisky. Madaru však nejvíce proslavil právě reliéf Madarského jezdce. Místo bylo od nepaměti velmi frekventované, a není divu, že právě zde vznikl jakýsi hlavní památník první bulharské říše.

Oslava vítězství?

Musel to být zvláště silný impulz, který přiměl obyvatele k tak gigantickému dílu. Na tehdejší časy to byl počín nevýdaný, a to nejen pokud jde o množství práce při tesání reliéfu. Skalní obraz měl být vidět především při pohledu z dálky a takové zadání v Evropě té doby nemělo žádnou předlohu.

Vedle reliéfu jsou vytesané nápisy v řečtině. Nejstarší z nich pochází z počátku 8. století, z doby chána Tervela, který je nejspíše také oním jezdcem. První bulharská říše vznikla roku 681 a od samého počátku čelila

Informace

Madarský jezdec byl zařazen na seznam UNESCO v roce 1979 jako nejstarší dochovaná památka k první bulharské říši. Nachází se v severovýchodním Bulharsku, jihovýchodně od Šumenu u vesnice Madara, ležící na žel. trati z Varny přes Provadiju do Kolarovgradu a dále do Sofie. Autem se do Madary dá dojet od Ruse a Šumenu po silnici (směr Varna) – po 9 km za Šumenem odbočka do Madary.

Na svahu pod reliéfem je archeologické naleziště upravené jako park, muzeum, kde se uchovávají místní archeologické nálezy, a ke skále s Madarským jezdcem tu vede z parkoviště okázalé kamenné schodiště, na jehož počátku stojí pokladna.

útokům Byzance. V roce 705 se ale karta obrátila, a Byzanc nejenže musela souseda uznat, ale také se zavázal, že bude bulharské říši odvádět poplatky. Vytvoření Madarského jezdce je patrně odezvou na tuto událost.

Zobrazení vítězného vladaře jako lovce zabíjejícího lva se dá najít i na starších vyobrazeních v Egyptě, Asýrii i Persii. Nejde nejspíš ale jen o loveckou scénu, spíš je v kameni zaznamenaný triumf významného vítězství.

Dějiny Bulharů

Nejstarší nápis doplnily o něco později dva další, jeden se týká chána Kormisoše a druhý se zmiňuje o dalším bulharském vládcu Omurtagovi. Všechny tři nápisy představují první písemné záznamy o dějinách Bulharů, které se dochovaly patrně jen díky tomu, že byly vytesány do skály. ■

LUMÍR PECOLD

FOTO: ARCHIV

Reliéf je vytesán do skalního útesu Madarského masivu.